

Názor slovenskej verejnosti na armádu a jej angažovanosť v zahraničných vojenských misiách (z výskumov verejnej mienky)

Karol Čukan

Abstract

The article brings complex overview of several empirical surveys conducted by the author at the Ministry of Defence in last four years. Results of these surveys bring better light to attitude of the general public towards already fully professionalized Slovak army, its capabilities, involvement of Slovakia in solving crisis global crisis, participation of Slovak soldiers in missions in general and with special focus on involvement in ISAF mission in Afghanistan. Article pays bigger attention to this particular mission and attitude of the Slovak public towards this operation. This mission is a centerpiece of Slovak efforts as a member of the NATO. The author is covering not only results of surveys, but he places them in time and describes the dynamic of public opinion over the time.

Key words: survey public opinion poll, military mission

Anotácia

Článok obsahuje komplexný pohľad na niektoré výsledky z empirických výskumov, ktoré realizoval autor s tímom spolupracovníkov na pôde MO SR za posledné roky. Sú to výsledky výskumov, ktoré osvetľujú názory slovenskej verejnosti na kvalitu súčasnej, už plne profesionalizovanej armády, na jej schopnosti, na angažovanosť Slovenska v riešení kríz vo svete, na participáciu slovenských vojakov v zahraničných misiách všeobecne a zvlášť názory verejnosti na angažovanie sa Slovenska v misii ISAF v Afganistane. Najpodstatnejšiu časť článku tvorí práve názor verejnosti na angažovanie sa Slovenska v tejto misii, misii, ktorá je v súčasnosti dominantná z pohľadu nášho členstva v NATO, ako aj z hľadiska veľkosti a nebezpečnosti. V článku sa autor pokúša nielen o prostú deskripciu výsledkov, ale aj o časový pohľad na dynamiku názorov na túto problematiku, kde je to možné ide aj do hlbšej analýzy.

Úvod

Slovenská republika, od svojho vzniku 1. januára 1993, prešla zložitou cestou na konci, ktorej bolo etablovanie sa v medzinárodných štruktúrach, predovšetkým v Európskej únii a Severoatlantickej aliancii.

Slovenská republika sa aktívne podieľa na prehlbovaní mieru a upevňovaní bezpečnosti vo svete a to nielen svojimi politickými a diplomatickými aktivitami. Významnú rolu v angažovaní sa Slovenska v medzinárodnom kontexte, v kontexte medzinárodnej politiky, zohrali a zohrávajú ozbrojené sily SR, najmä aktívnou účasťou a podielom na operáciách medzinárodného krízového manažmentu. Najčastejšou formou činnosti ozbrojených síl Slovenskej republiky v zahraničí je účasť v mnohonárodných mierových a vojenských misiách. Slovenskí vojaci od 1. mája 1993, keď prví z nich odišli na plnenie svojej prvej zahraničnej misie do chorvátskych miest Daruvaru a Lipiku, pôsobili vo viac ako dvadsiatich misiách a operáciách pod hlavičkou Organizácie spojených národov, Severoatlantickej aliancie, Európskej únie alebo Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe. V týchto misiách sa vystriedalo do 10 000 slovenských vojakov¹.

Zásadné zmeny bezpečnostného prostredia v posledných rokoch a členstvo Slovenskej republiky v Severoatlantickej aliancii zvýšili mieru zodpovednosti Slovenska za bezpečnejší a stabilnejší svet. Táto skutočnosť má svoj odraz vo verejnosti, v jej názoroch na tieto aktivity, v názoroch na činnosť armády vôbec a zvlášť v zahraničí. V záujme adekvátnej a flexibilnej komunikácie Ministerstva obrany SR s verejnosťou o otázkach angažovanosti sa Slovenska a jej ozbrojených síl v operáciách medzinárodného krízového manažmentu, sa v realizujú pravidelné výskumy verejnej mienky, v ktorých sa zisťuje názor verejnosti na túto, z pohľadu účinkovania slovenskej armády, dôležitú skutočnosť.

V tomto príspevku som zhrnul výsledky z niekoľkých sociologických empirických výskumov, sú to výsledky výskumov, ktoré osvetľujú názory slovenskej verejnosti na problematiku bezpečnosti Slovenska, na hrozby pre Slovensko, na kvalitu súčasnej, už plne profesionalizovanej armády, na jej schopnosti, na angažovanosť Slovenska v riešení kríz vo

¹ Ministerstvo obrany Slovenskej republiky: <http://www.mosr.sk/313/operacie-medzinarodneho-krizoveho-manazmentu> (29.11.2009).

svete, na participáciu slovenských vojakov v zahraničných misiách všeobecne a **zvlášť názory verejnosti na angažovanie sa Slovenska v misii ISAF v Afganistane²**.

Empirické údaje, ktoré sú v článku prezentované pochádzajú z výsledkov výskumov³, ktorých terénne fázy pre ministerstvo obrany realizovali nezávislé výskumné agentúry v období od marca 2006 do septembra 2009⁴. Išlo vždy o reprezentatívne výskumy na výberovej vzorke okolo 1100 respondentov. Tieto údaje sú pre civilnú odbornú verejnosť doposiaľ neznáme, a to aj napriek tomu, že časť z prezentovaných výsledkov som publikoval vo forme výskumných správ na internetovej stránke MO SR.

POHĽAD SLOVENSKEJ VEREJNOSTI NA PROBLEMATIKA BEZPEČNOSTI

Pred tým ako sa bližšie pozrieme na to, ako verejnosť vníma našu armádu a jej činnosť v zahraničných misiách jed dobré položiť si otázky: Aký je pohľad verejnosti na Slovensku na bezpečnosť? Cítia sa byť občania Slovenska viac ohrození z vonku alebo z vnútra? Čo verejnosť považuje za hrozby pre Slovensko?

Všeobecne treba konštatovať, že otázky bezpečnosti a obrany štátu nepatria k otázkam, ktoré by boli v centre záujmu slovenskej verejnosti, sú skôr okrajovou záležitosťou v spektre problémov, ktoré verejnosť každodenne reflektuje.

Takáto situácia je už dlhodobo registrovaná v našich výskumoch, v minulosti sme záujem o problematiku armády skúmali v súvislosti so štrukturálnymi zmenami, ktoré v nej prebiehali (znižovanie počtov, zmena zloženia útvarov a pod.). V súčasnosti⁵ sa o problematiku bezpečnosti veľmi zaujíma len 9 percent a skôr sa zaujíma ďalších 30 percent obyvateľov Slovenska vo veku na d 18 rokov, čo svedčí o tom, že len 40 percent obyvateľov

² Pohľad verejnosti na angažovanie sa Slovenska v tejto misii, ktorá je v súčasnosti dominantná z pohľadu nášho členstva v NATO, ako aj z hľadiska veľkosti a nebezpečnosti, tvorí najpodstatnejšiu časť môjho príspevku.

³ Ide o výskumy, ktoré pravidelne realizuje nevelký tím pracovníkov MO SR, ktorý spracováva projekt, metodiku a interpretuje výsledky. Od roku 1999 som vedúcim tohto tímu a hlavným riešiteľom daných výskumných projektov, osobne som participoval na všetkých ako tvorca, prípadne spolutvorca projektu metodiky, ale hlavne ako autor záverečných správ.

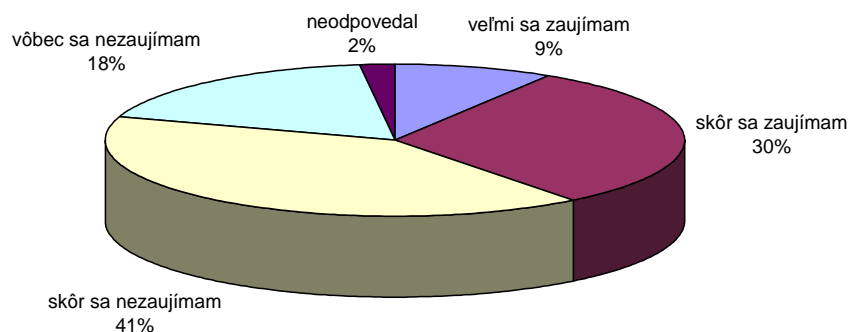
⁴ Išlo o tri výskumné pracoviska: Národné osvetové centrum Bratislava, agentúra MVK, s.r.o. Bratislava a najmä Agentúra sociálnych analýz, s. r.o. Bratislava.

⁵ Ide o poznatok zo septembrového (2009) výskumu agentúry ASA, s.r.o.

vyjadruje svoj interes o problematiku bezpečnosti a obrany štátu. Nezaujíma sa o tieto otázky zhruba 59 percent obyvateľov Slovenska⁶.

Graf č.1

Zaujímate sa o otázky bezpečnosti štátu a otázky súvisiace s jeho obranou?
(n = 1112)

Zdroj: ASA, september 2009⁷

Skupinu tých, ktorí sa zaujímajú o otázky bezpečnosti a obrany tvoria najmä predstavitelia strednej a staršej generácie, sú to skôr muži ako ženy, záujem o tieto otázky rastie s úrovňou (výškou) vzdelania.

Je zrejmé, že s rastom záujmu rastie aj informovanosť, s rastom informovanosti o otázkach obrany je spojený aj väčší pocit bezpečnosti.

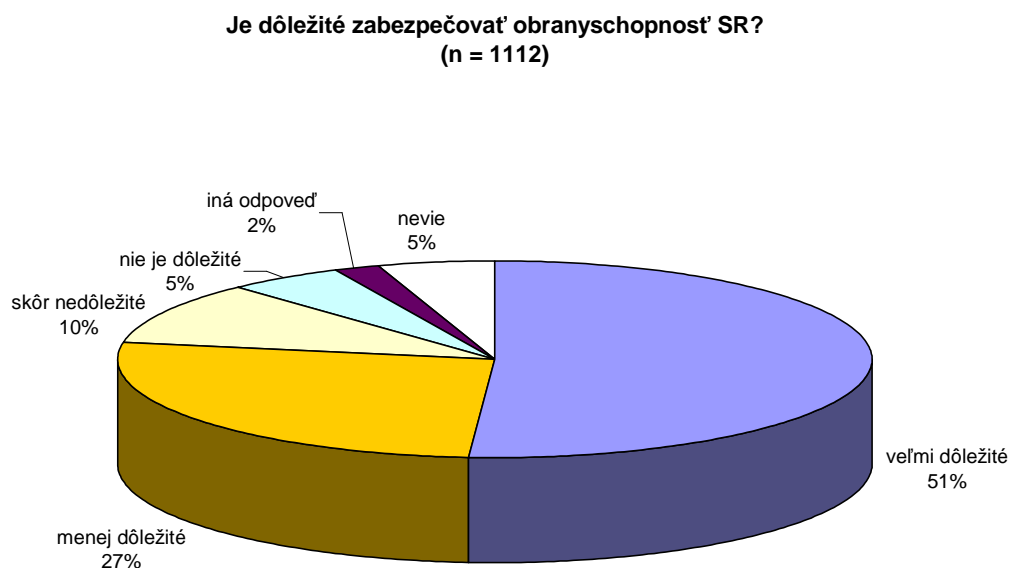
⁶ Je zaujímavé, že na túto otázku odpovedalo 98% opýtaných vo výskume v septembri 2009.

⁷ Autorské práva na všetky údaje uvádzané v tomto príspevku má MO SR, preto ak uvádzam pod grafmi zdroje, je to z dôvodu, aby sa čitateľ vedel orientovať v tom, kedy sa výskum realizoval a ktorá agentúra realizovala zber údajov. Ak uvádzam ako zdroj MO SR, tak ide o údaje z viacerých výskumov.

Pri hlbšom pohľade do získanej databázy zistíme, že skupina, ktorá deklarovala záujem o problematiku bezpečnosti považuje Slovensko za bezpečnejšiu krajinu ako v hľadiska vnútornej tak vonkajšej bezpečnosti.

Napriek nižšiemu záujmu verejnosti o problematiku bezpečnosti, z údajov tohto výskumu vyplýva, že až 78 percent dospeljej populácie SR sa domnieva, že je dôležité zabezpečiť obranyschopnosť Slovenska. Opačný názor má len 15 percent opýtaných.

Graf č.2

Zdroj: ASA, september 2009

OHROZUJE NIEKTO ALEBO NIEČO NÁRODNÚ BEZPEČNOSŤ SLOVENSKA

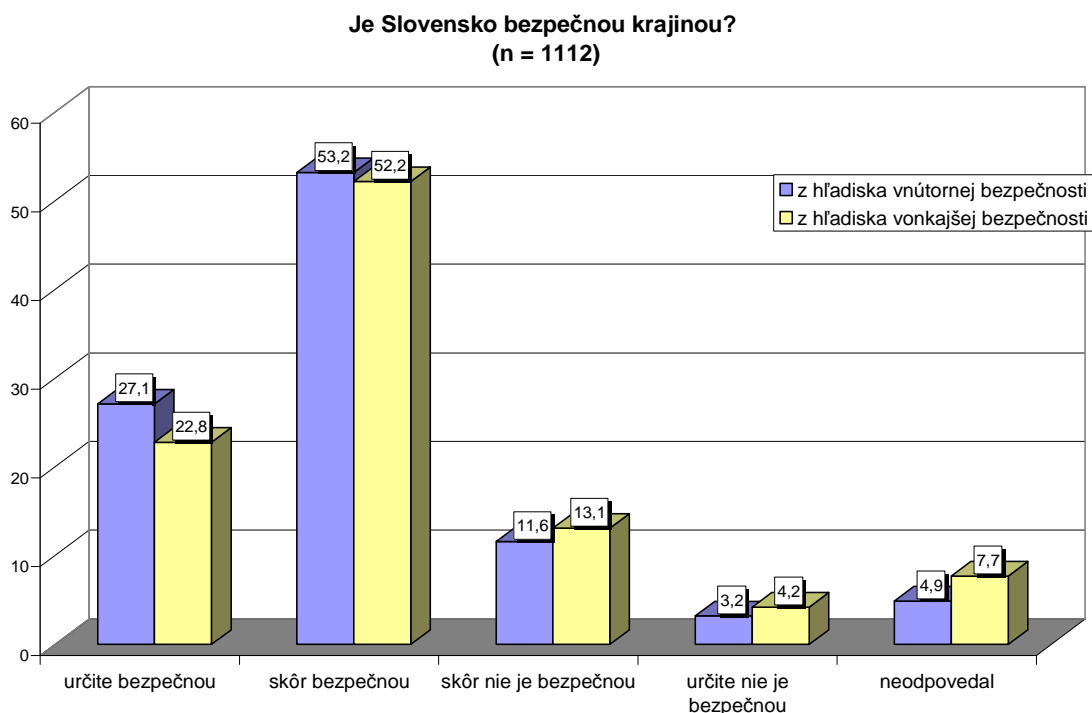
Vo výskumoch verejnej mienky, ktoré sme realizovali na našom pracovisku registrujeme už dlhší čas poznatok, že verejnosť na Slovensku sa cíti byť bezpečná, resp. necíti sa byť zvlášť ohrozená⁸. Od októbra 2008, lepšie povedané od výskumu, ktorý sme realizovali v októbri

⁸ Pri tomto tvrdení vychádzam z poznatkov výskumov, ktoré sa realizovali od roku 1999.

2008⁹, sme však zaregistrovali určitý posun v názoroch verejnosti na túto otázku. Neprejavuje sa to tým, že by sa Slováci cítili byť zvlášť (viac) ohrození, ale tým, že sú viac citliví vo vnímaní nebezpečenstva (ohrozenia národnej bezpečnosti) z vonku ako z vnútra.

Táto tendencia bola potvrdená aj vo vyššie uvádzanom výskume zo septembra 2009. toto tvrdenie vyplýva, z distribúcie odpovedí na otázku, v ktorej mali respondenti odpovedať na to, či je Slovensko bezpečnou krajinou z hľadiska vnútornej a vonkajšej bezpečnosti. V septembri 2009 považovalo Slovensko za bezpečné z hľadiska vnútornej bezpečnosti viac ako 80 percent opýtaných. Podiel tých, ktorí považujú Slovensko za bezpečnú krajinu z pohľadu vonkajšej bezpečnosti je o päť percentuálnych bodov menší (75 percent).

Graf č.3

Zdroj: ASA, september 2009

Na otázku, či v blízkej budúcnosti by mohla byť ohrozená bezpečnosť Slovenska odpovedalo kladne 27 percent opýtaných. Tí, ktorí sa domnievajú, že národnú bezpečnosť niekto (niečo) ohrozuje mali možnosť **v otvorenej otázke** uviesť vlastný názor na zdroj

⁹ Terénnu fázu aj tohto výskumu realizovala agentúra ASA, s.r.o. Bratislava.

ohrozenia. Z nich najviac (zhruba jedna tretina) vidí možnosť ohrozenia bezpečnosti Slovenska zo strany maďarského extrémizmu¹⁰. Väčšina z tých respondentov, ktorí uviedli spontánne túto hrozbu ako veľkú pre Slovensko, sa obáva snahy týchto kruhov o revíziu hraníc. Verejnosť má obavy z útoku zo strany maďarských extrémistov, takéto obavy sú v súčasnosti veľmi rezonujú vo verejnosti, v súvislosti s bezpečnosťou Slovenska. Na druhom mieste sú obavy z útoku teroristov (z teroristického útoku, či sabotáže). Tretím možným ohrozením bezpečnosti Slovenska, z pohľadu verejnosti, sú prejavy slovenské nacionalizmu a extrémizmu na Slovensku.

Do mozaiky poznatkov o názore verejnosti na otázky bezpečnostných hrozieb pre Slovensko treba zaradiť aj zistené odpovede respondentov našich výskumov na otázku, v ktorej sme zisťovali do akej miery vnímajú ako bezpečnostnú hrozbu pre Slovensko situácie a problémy¹¹, ktoré sme v naformulovali a ponúkli na posúdenie respondentom v dotazníku. **Otázka bola naformulovaná nasledovne: Zamyslíte sa nad nasledujúcimi bezpečnostnými hrozbami. Do akej miery je, podľa Vás, každou z nich Slovensko ohrozené?**

Prehľad o tom, čo respondenti považujú za veľkú hrozbu a čo nepovažujú za hrozbu pre Slovensko ukazuje tabuľka na nasledujúcej strane, v ktorej sme uviedli údaje z troch výskumov¹², v ktorých bola táto otázka položená.

Z údajov v tabuľke vyplýva, že verejnosť na Slovensku prioritizuje ako vážne hrozby také, ktoré majú nevojenský charakter: šírenie drog; organizovaný zločin a hrozby spojené s globálnymi zmenami vo svete (znečistenie životného prostredia, globálne otepľovanie, prírodné katastrofy). Medzi hrozby pre Slovensko verejnosť zaraďuje aj problém chudoby, hoci tento pojem sa značne vyprázdňuje a je veľmi ťažké identifikovať, čo si pod ním ľudia predstavujú (asociujú)¹³.

¹⁰ Tu nastala zmena oproti výskumu pred roka, vtedy na prvom mieste v spontánnych odpovediach respondentov bol terorizmus ako potencionálne ohrozenie bezpečnosti Slovenska.

¹¹ Je zrejme, že to bola iná forma merania problematiky pohľadu na bezpečnostné hrozby, pri ktorej sa vychádza z určitej schémy, obrazu hrozieb. Pri tejto forme je možné využiť aj faktorovú analýzu, resp. porovnať výsledky s výsledkami iných výskumníkov, ktorí kladú takto otázku vo svojich výskumoch. Treba zdôrazniť že respondenti vyjadrovali svoj názor na ponúknuté položky (situácie, ...), otázku kladieme tradične a je možné komparovať výsledky tohto výskumu so staršími údajmi.

¹² Išlo o výskumy v októbri 2008, decembri 2008 a septembri 2009, všetky tri výskumy, ich terénne fázy realizovala agentúra ASA.

¹³ Tento poznatok signalizuje, že treba prehodnotiť používanie tohto indikátora v podobných otázkach.

Obraz o tom, čo verejnosť považuje za hrozby pre Slovensko nie je stabilný, je pre neho príznačné to, čo je príznačné pre verejnú mienku vôbec, že sa mení v konkrétnej situácii. Verejnosť citlivo reaguje v tejto otázke na zmenené okolnosti, ale najmä na to ako danú hrozbu osvetľujú médiá. Potvrdením tohto teoretického záveru je aj to, že v decembri 2008 a v septembri 2009 sa medzi najväčšie hrozby pre Slovensko zaradila finančná a hospodárska kríza a prejavy extrémizmu v Maďarsku (resp. maďarského extrémizmu a iredentizmu).

Tabuľka č.1

Hrozby	Je to veľká hrozba pre Slovensko (v %)			Nie je to hrozba pre Slovensko (v %)		
	október 2008	december 2008	september 2009	október 2008	december 2008	september 2009
Medzinárodný terorizmus	30,6	31,2	33,7	14,1	15,3	12,3
Finančná kríza v USA	36,6	56,6	65,4	9,6	6,8	4,5
Islamský fundamentalizmus	18,2	15,4	17,3	29,6	33,1	26,4
Iné radikálne náboženské hnutia	10,5	9,7	10,7	34,9	38,2	30,7
Globálne otepľovanie	52,4	51,4	52	7,1	8,5	6,7
Protislovenské prejavy extrémistov v Maďarsku	X	53,7	56,7	x	10,5	9,9
Prírodné katastrofy	62,7	51,9	55,1	4,8	4,1	5,2
Konflikt na Balkáne	12,9	9,1	5,6	26,7	37,3	38,3
Chudoba	52	46,2	56,6	7,9	9,6	7,9
Situácia v Iraku	7,1	8,2	4,7	35,7	41,1	41,2
Šírenie drog	75,7	67,3	72,3	2,4	3,0	2,0
Organizovaný zločin	73,2	66,1	72,8	2,2	3,3	2,7
Znečisťovanie životného prostredia	67,5	62	62,6	3,8	3,5	4,0
Situácia v Afganistane	4,4	6,6	6,0	36,5	39,6	41,2
Prejavy nacionalizmu a extrémizmu na Slovensku	X	38,7	47,8	X	12,4	9,4

NÁZOR VEREJNOSTI NA ANGAŽOVANOSŤ SLOVENSKA V RIEŠENÍ KRÍZ VO SVETE

Slovenská verejnosť je často v hodnoteniach sociológov charakterizovaná ako taká, ktorá sa nerada angažuje, taká, ktorej je vlastné heslo „Čo ťa nepáli nehas“. Nebudem polemizovať s týmto názorom, snáď aj preto, že vo výsledkoch starších výskumov, ktoré sme realizovali v našom tíme, by sa našli údaje potvrdzujúce takýto názor. V posledných rokoch sa však ukazuje že obyvatelia Slovenska si čoraz viac uvedomujú zložitosť bezpečnostnej situácie vo svete a aj na Slovensku, medzi slovenskými občanmi, sa formuje určitý pocit spoluzodpovednosti za udržanie mieru vo svete.

Toto tvrdenie sa dá dokumentovať na výsledkoch výskumu, ktorý sme realizovali v októbri 2008. Z údajov tohto výskumu vyplýva, že slovenská verejnosť súhlasí s názorom, že je povinnosťou Slovenska predchádzať konfliktom a prispievať k udržaniu mieru vo svete (až 87 percent respondentov výskumu vyjadrilo s týmto názorom súhlas). Rovnako väčšina opýtaných v tomto výskume súhlasilo s názorom, že bezpečnosť Slovenska nekončí na jeho hraniciach nemôžeme byť len „konzumentom bezpečnosti“, ale musíme sa na zvýšení bezpečnosti vo svete podieľať (76 percent) a s názorom, že boj proti terorizmu je bojom za národnú bezpečnosť (taktiež 76 percent).

Z výsledkov tohto výskumu však vyplýva aj poznatok, že v otázke angažovanosti sa Slovenska na akciách medzinárodného krízového manažmentu existuje vo verejnosti dosť nejednoznačný postoj (lepšie by bolo snáď hovoriť o nedostatočnej vyzretosti názoru verejnosti na túto otázku). Svedčí o tom fakt, že napriek väčšinovému prikloneniu sa verejnosti k názoru, že je povinnosťou Slovenska predchádzať konfliktom a prispievať k udržaniu mieru vo svete (ako som uviedol vyššie, s týmto názorom súhlasilo až 87 percent opýtaných), s názorom, že je v záujme bezpečnosti Slovenska, aby sa zúčastňovalo na riešení kríz v zahraničí súhlasilo len 46 percent, proti bolo 44 percent opýtaných v tomto výskume.

NÁZOR VEREJNOSTI NA ARMÁDU¹⁴ A ZÁUJEM VEREJNOSTI O ZMENY V NEJ PREBIEHAJÚCE

Ozbrojené sily Slovenskej republiky sú od roku 2006 plne profesionalizované, tvoria ich len takí vojaci, ktorí išli do armády z vlastnej vôle – dobrovoľne. Z tohto pohľadu sa dá očakávať, že verejnosť nebude tak citlivo vnímať naše aktivity v zahraničí, najmä v krízových a vojnových oblastiach ako tomu bolo v situáciách, keď v armáde slúžili aj vojaci povinnej služby.

Vo výskume, ktorý sme zadali v novembri 2006 Národnému osvetovému centru v Bratislave¹⁵ sme zisťovali otázku dôveryhodnosti armády a názor verejnosti na naše ozbrojené sily, na ich schopnosti, spôsobilosti ako aj názor na jej kvalitu a angažovanie sa armády za hranicami Slovenska.

Pre ozbrojené sily SR môže byť vysoko motivujúci fakt, že verejnosť ich hodnotí pozitívne dôveruje im¹⁶. Väčšina obyvateľov Slovenska, z pohľadu údajov tohto výskumu, súhlasí s názorom, podľa ktorého sa na našu armádu dá spoľahnúť pri živelných pohromách a katastrofách (vyše 82 percent). Prevláda taktiež súhlas verejnosti s tým, že ozbrojené sily garantujú bezpečnosť štátu (61 percent) a sú schopné čeliť teroristickým útokom (55 percent).

Dá sa konštatovať, že verejnosť svoju dôveru a pozitívne hodnotenie schopností armády stavia na presvedčení, že naša armáda je dobre vycvičená, a takýto názor má viac ako 60 percent obyvateľov Slovenska.

Dôležitým aspektom, ktorý dokrešľuje názory verejnosti na armádu, je záujem občanov vedieť, čo sa v armáde deje. Naše výskumy z obdobia pred rokom 2006 ukazovali, že informovanosť o tom, čo sa mení v armáde, ako to vyzerá za „múrmí kasárni“, nie je príliš vysoká¹⁷. Táto slabá informovanosť išla ruka v ruku s malým záujmom o to, čo sa v armáde deje.

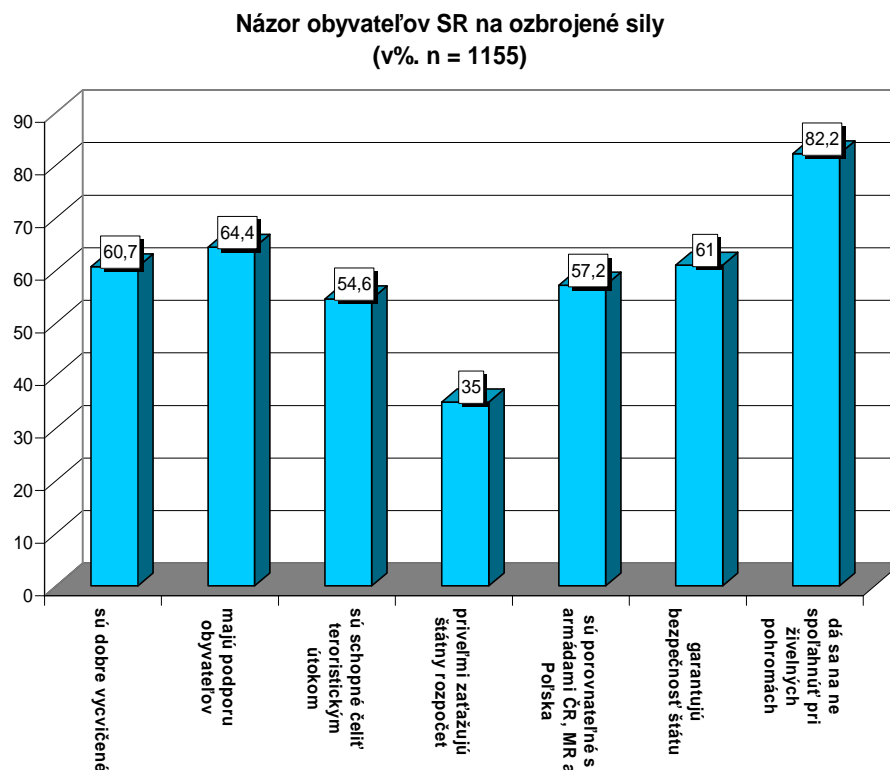
¹⁴ Armáda Slovenskej republiky sa v roku 2002 premenovala na ozbrojené sily SR v sociologických výskumoch sme však pravidelne používali označenie armáda, ktorý je v našich podmienkach zaužívaný a ľahko čitateľný pre verejnosť.

¹⁵ Výskum sa uskutočnil v novembri 2006 na vzorke 1155 respondentov. Výber reprezentuje celú dospelú populáciu Slovenska vo veku od 18 rokov.

¹⁶ Armáda má na Slovensku vysokú dôveryhodnosť, svedčia o tom viaceré výskumy a to od obdobia vzniku Armády SR až po súčasnosť. Pozri bližšie: F. Škvrnda a kolektív: Slovenská vojenská sociológia na začiatku 21. storočia, Bratislava MO SR 2008, ISBN 978 – 80 – 89261-26-0 s.67 a s.110 -111.

¹⁷ Môžeme to dokumentovať staršími výsledkami a to už výsledkami z obdobia vzniku a formovania slovenských ozbrojených síl, v roku 1993. Podľa interného výskumu MO SR z februára 1993 až 70 % obyvateľov Slovenska tvrdilo, že má nedostatok informácií o armáde.

Graf č.4

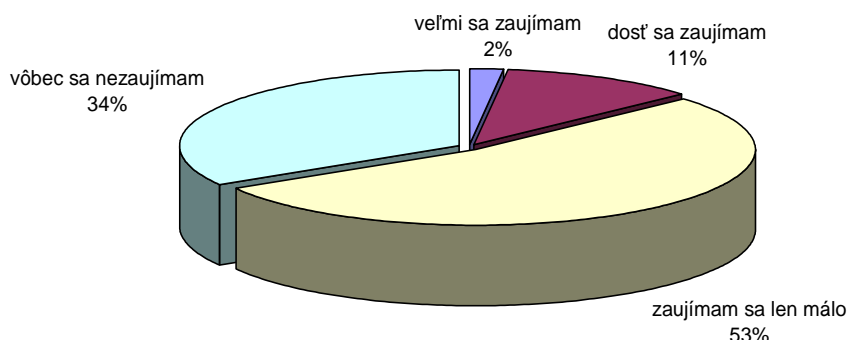
Zdroj: NOC, november 2006

Výsledky výskumu z novembra 2006 potvrdzujú skutočnosť, že aj v súčasnosti, v období, keď sa veľa zmenilo v organizácii obrany Slovenska, keď máme v podstate iné, počtom nevelké, profesionalizované ozbrojené sily záujem o informácie o armáde nie je výrazný.

Ukazuje sa, že verejnosť sa zvlášť nezaobrá problémami našich ozbrojených síl. Problémy ozbrojených síl je sféra, ktorá nie je pre verejnosť dominantná, nie je v jej centre pozornosti a záujmu. Len 13 percent respondentov odpovedalo, že sa výraznejšie zaujímajú o zmeny v ozbrojených silách, 53 percent odpovedalo, že sa zaujíma len málo a 34 percent uviedlo, že sa vôbec nezaujíma.

Graf č.5

**Miera záujmu o zmeny prebiehajúce v súčasnosti v armáde
(n = 1155)**

Zdroj: NOC, november 2006

Záujem verejnosti o problematiku súvisiacu s pôsobením armády nás zaujíma z viacerých hľadísk. V poslednom období je to najmä v súvislosti so zvýšenou angažovanosťou našich vojakov v krízových oblastiach vo svete (Eritrea, Blízky východ, Irak, Afganistan...). Preto sme aj podstatnú časť nášho výskumného záujmu venovali problematike účasti našich vojakov v zahraničných vojenských misiách.

NÁZOR VEREJNOSTI NA PÔSOBENIE NAŠICH VOJAKOV V ZAHRANIČNÝCH VOJENSKÝCH MISIÁCH

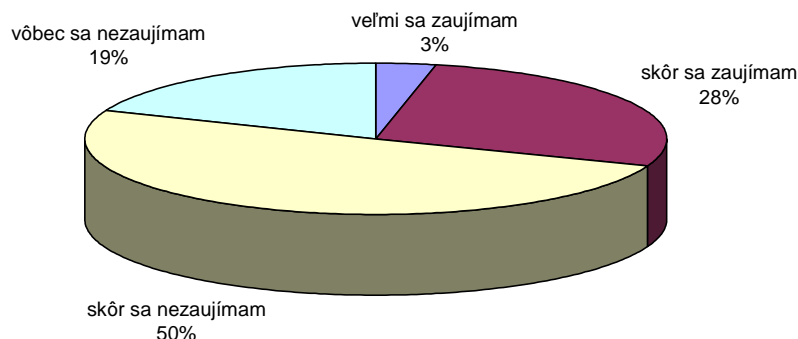
Zisťovanie názoru verejnosti na našu účasť v zahraničných vojenských misiách sa stalo súčasťou našich výskumov v poslednom období. Táto téma je veľmi často komunikovaná a poznanie názoru verejnosti na ňu, je z hľadiska stratégie komunikácie rezortu obrany s verejnosťou veľmi dôležité.

Z údajov získaných z výskumu realizovanom v októbri 2008 vyplýva, že celá polovica populácie Slovenska sa skôr nezaujíma ako zaujíma o problematiku účasti našich vojakov v zahraničných misiách. O problematiku pôsobenia našich vojakov v zahraničí sa zaujíma zhruba jedna tretina obyvateľov Slovenska. Nezáujem o túto problematiku vyjadriло necelých 20%. Záujem o problematiku účasti našich vojakov v zahraničných misiách majú najmä muži, respondenti s vysokoškolským vzdelaním. Vyšší záujem o túto problematiku je aj v kategórii respondentov mladšieho a stredného veku, od 29 do 59 rokov.

Na jednej strane môžeme konštatovať nevelký záujem o problematiku účasti našich vojakov v zahraničných misiách, na strane druhej sa však ukázalo, že pomere veľká časť obyvateľov Slovenska vie, má vedomosť o tom, kde sú naši vojaci. Podiel tých, ktorí vedia, kde sú naši vojaci je relatívne vysoký, vie to (resp. tvrdí, že vie) viac ako polovica obyvateľov SR (58 percent).

Graf č. 6

Zaujímate sa o pôsobenie našich vojakov v zahraničných misiách?
(n = 1103)

Zdroj: ASA, október 2008

Z krajín, alebo oblastí, ktoré uviedli respondenti ako miesta pôsobenia našich vojakov, je na prvom mieste Afganistan¹⁸. Tento fakt, svedčí o tom, že medializácia tejto misie začína mať svoj efekt. Prejavuje sa to vo väčšom záujme (poznání) verejnosti o túto, pre našu armádu v súčasnosti kľúčovú, misiu.

Zisťovali sme tiež, či sa respondenti cítia byť dostatočne informovaní o tom, akú činnosť vykonávajú naši vojaci v misiách. To, že sú informovaní o tejto činnosti, uviedlo 49 percent opýtaných, ale len 4,4 percent odpovedalo, že vie „veľmi dobre, čo robia naši vojaci v misiách“, ostatní (44 percent) uviedli, že vedia len málo o tejto činnosti našej armády.

Okrem tých, ktorí sa o aktivity našej armády v zahraničných misiách nezaujímajú, viac ako 27 percent uviedlo, že nevie o pôsobení našich vojakov v zahraničných misiách skoro nič. Informácie o tom, do akej miery verejnosť vie o tom, kde sú naši vojaci, v ktorých krajinách, je jedna stránka, ktorá nás zaujíma, dôležitejšie je však vedieť, aký je názor verejnosti na samotnú účasť našich vojakov v zahraničných vojenských misiách.

Ukazuje sa, že hodnotenie činnosti našej armády v zahraničí verejnosťou nie je jednoznačné. Z jednej strany sa verejnosť prikláňa k názoru, že zahraničné misie pomáhajú zvyšovať kvalitu našej armády (53 percent) a že účasť v zahraničných misiách zvyšuje medzinárodnú prestíž Slovenska vo svete (51 percent), z druhej strany sa však verejnosť prikláňa k názoru, že účasťou v zahraničných vojenských misiách sa Slovensko zbytočne vystavuje riziku teroristických útokov (58 percent).

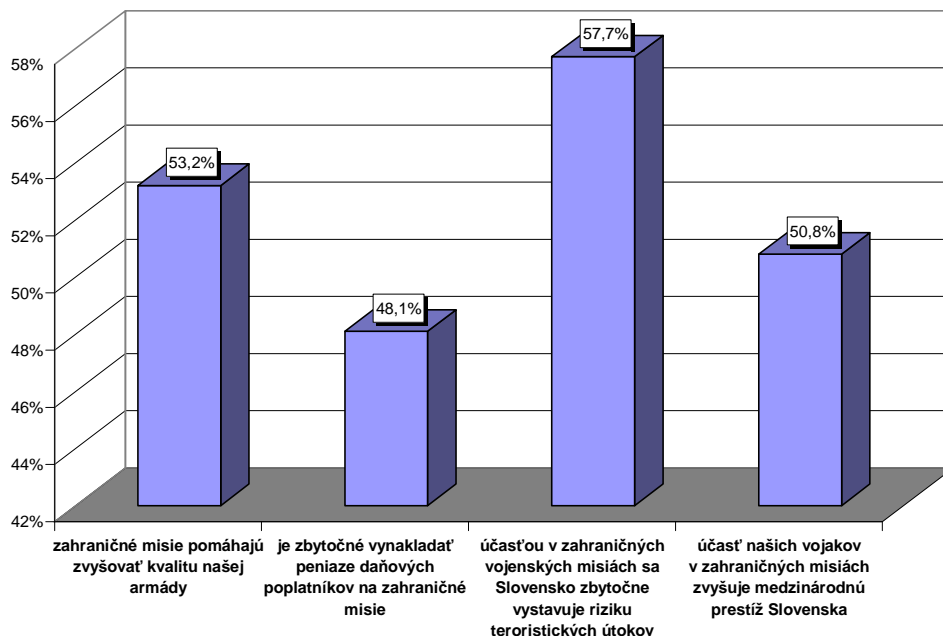
Pomerne početná je skupina tých, ktorí sa domnievajú, že je zbytočné vynakladať peniaze daňových poplatníkov na naše vojenské misie v zahraničí (48 percent)¹⁹.

¹⁸ Afganistan vysoko dominoval medzi krajinami, ktoré uviedli respondenti, že v nich pôsobia naši vojaci, na druhom mieste s veľkým odstupom sa umiestnilo Kosovo a na treťom Cyprys. Domnievam sa, že toto poradie je odzrkadlením aj záujmu médií o jednotlivé destinácie.

¹⁹ Podiel tých, ktorí nesúhlasia s týmto názorom je 37%.

Graf č.7

Vyjadrenie súhlasu s výroky na pôsobenie našich vojakov v zahraničných misiách
(n = 1155)

Zdroj: NOC, november 2006

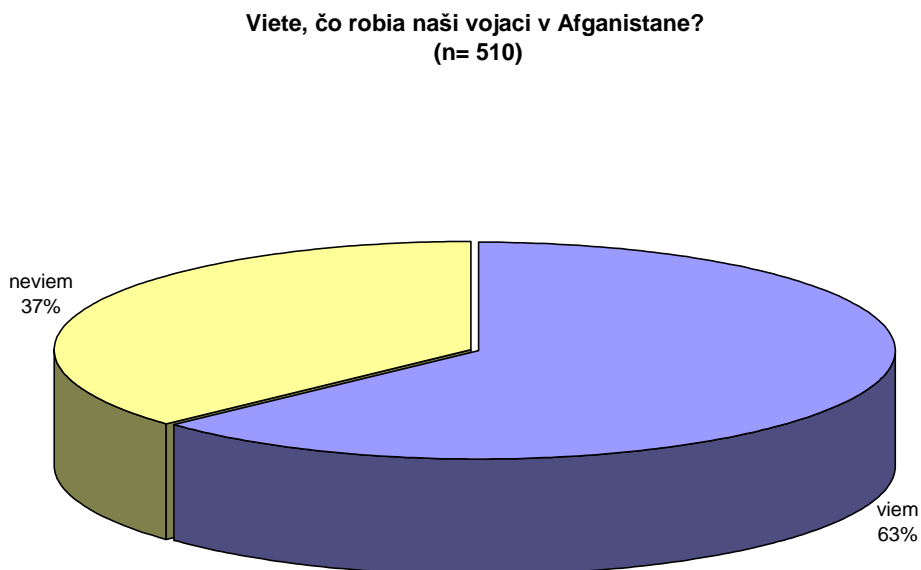
POSTOJ VEREJNOSTI K ÚČASTI SLOVENSKÝCH VOJAKOV V MISII V AFGANISTANE

V našich výskumoch, počínajúc výskumom z novembra 2006 až do ostaného výskumu v septembri 2009 sme mali (a máme) záujem bližšie poznať názory obyvateľov účasť našich vojakov v misii ISAF v Afganistane²⁰.

Ako som už uviedol vyššie, verejnosť na prvom mieste medzi krajinami, kde sú naši vojaci uvádzali (uvádzajú) práve Afganistan. Tým, ktorí uviedli Afganistan ako krajinu, v ktorej pôsobia naši vojaci (tvorili 46 percent všetkých opýtaných), sme položili v októbri 2008 otázku, či vedia, čo tam robia?

²⁰ Táto misia sa stala najväčšou a najzložitejšou misiou, v ktorej sa za svoju existenciu angažovala Armáda SR.

Graf č.8

Zdroj: ASA, október 2008

Viac ako 63 percent uviedlo, že vie čo robia naši vojaci v Afganistane, ostatní odpovedali záporne. Ak prevedieme tieto čísla na celú populáciu Slovenska vychádza nám, že o tom aké majú poslanie naši vojaci v Afganistane, čo tam robia, vie (resp. takto sa prezentuje) zhruba 30 percent dospeljej populácie.

Väčšina slovenskej verejnosti neodmieta účasť našich vojakov v zahraničných misiách, toto všeobecné konštatovanie založené na viacerých výskumoch však neplatí vo vzťahu k účasti v misii NATO ISAF v Afganistane. Verejnosť sa zatiaľ stavia dosť odmietavo najmä k zvyšovaniu našej angažovanosti v tomto regióne. Potvrdením tohto záveru sú aj výskumy, ktoré sme realizovali v roku 2008 a 2009.

Už v prvej polovici roku 2008 sa nestretla s pozitívnym ohlasom verejnosti informácia o tom, že vláda rozhodla o rozšírení našej vojenskej aj nevojenskej angažovanosti v Afganistane a o rozšírení mandátu pôsobnosti našich vojakov v tejto krajine.

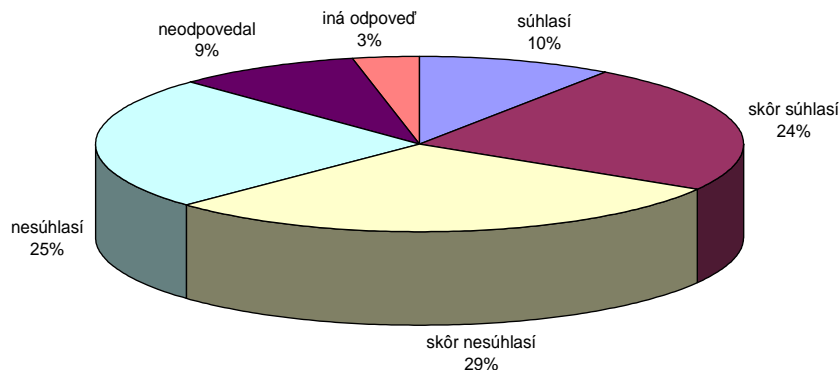
Dokazujú to údaje z výskumu v októbri 2008, ktorého terénnu fázu realizovala agentúra ASA (tieto údaje sú veľmi podobné výsledkom z júna tohto roku, ktorý pre nás uskutočnila iná agentúra²¹). Tieto údaje ukazovali, že len pomerne mála časť verejnosti (17 percent) súhlasila s rozšírením našej účasti v Afganistane, proti bola väčšina, až 69 percent opýtaných.

Pod vplyvom tejto skutočnosti sa MO SR a MZV SR rozhodli rozvinúť informačné aktivity s cieľom priblížiť verejnosti činnosť našich vojakov v Afganistane.

Vo nasledujúcom výskume z apríla 2009²² sme v dotazníku uviedli fakt, že už došlo k zvýšeniu počtu slovenských vojakov v Afganistane, súvislosti s tým sme sa opýtali respondentov opäť, či súhlasia alebo nesúhlasia s rozšírením našej angažovanosti v Afganistane.

Graf č.9

Súhlas alebo nesúhlas s rozšírením našej vojenskej angažovanosti v Afganistane
(n = 1095)

Zdroj: ASA, apríl 2009

²¹ Podľa výskumu, ktorý pre MO SR realizovala koncom mája a začiatkom júna agentúra MVK súhlasilo s rozšírením počtu našich vojakov v Afganistane 13% a nesúhlasilo 66% opýtaných.

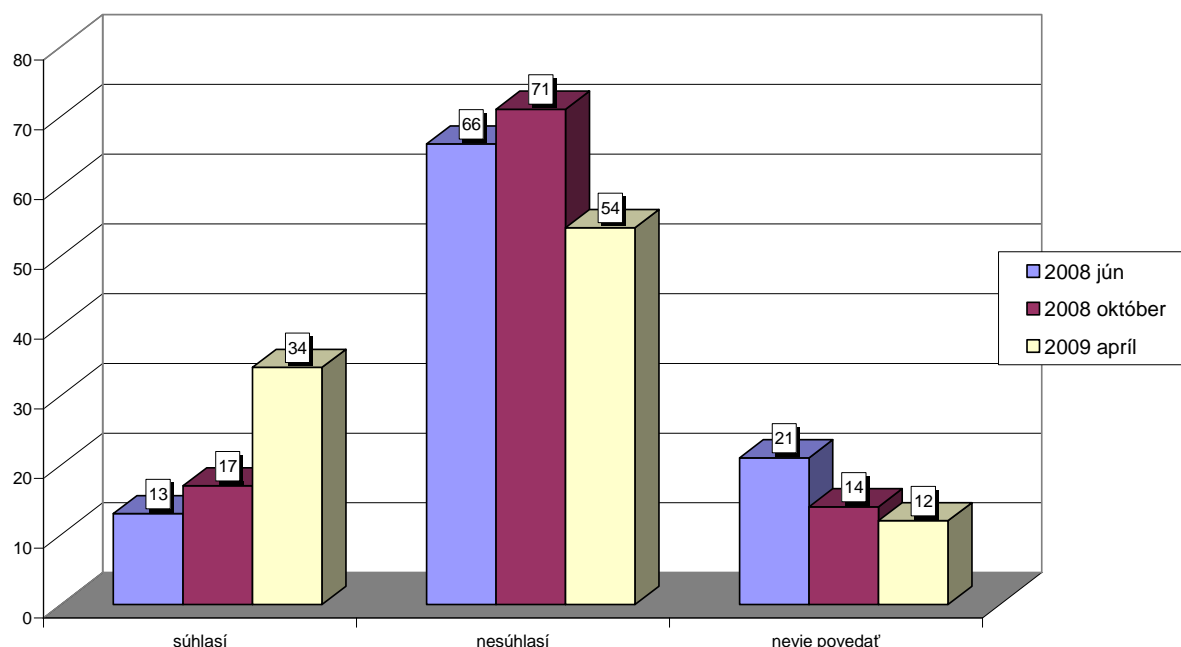
²² Tento výskum sa konal začiatkom apríla 2009. Výskum realizovala tiež agentúra ASA, s. r. o.. Výberovú vzorku tvorilo 1095 respondentov, ktorí reprezentovali obyvateľov Slovenska vo veku od 18 rokov. Výskum ako aj všetky, ktoré v článku uvádzam bol reprezentatívny v znakoch: vzdelanie, vek, pohlavie, miesto bydliska a národnosť.

Výsledky tohto výskumu signalizovali, že sa začína postupne meniť postoj verejnosti k tejto otázke. Zaregistrovali sme, že sa zvyšuje podiel tej skupiny obyvateľov, ktorá súhlasí s rozšírením našej angažovanosti v Afganistane, apríli 2009 už tvoril viac ako tretinu obyvateľov, na rozdiel od júna 2008, keď plánované zvýšenie počtu našich vojakov v operácii NATO ISAF podporovalo len 13 percent dospelých obyvateľov SR.

Porovnanie výsledkov výskumu z mája a začiatku júna 2008 a apríla 2009 svedčí o tom, že súhlas s rozšírením našej účasti v misii ISAF sa zvýšil o 21 percentuálnych bodov.

Graf č.10

Vývoj názorov verejnosti na rozšírenie našej účasti v operácii ISAF
(od júna 2008 do apríla 2009, v %)

Zdroj: MO SR

Kontinuálne sledovanie tejto problematiky a hlbší pohľad na údaje nám dovoľuje vysloviť záver, že „**vyššia informovanosť verejnosti zvyšuje mieru súhlasu s touto misiou**“.

Ak porovnáme stanoviská dvoch skupín (skupiny, ktorá deklaruje, že je informovaná o našich záväzkoch a úlohách v rámci NATO a o našich aktivitách v Afganistane a skupiny, ktorá naopak tvrdí, že nie je dostatočne informovaná) k rozšíreniu našej angažovanosti v misii

ISAF tak vidíme, že z prvej (informovanej skupiny) až 56% súhlasí s rozšírením našej misie, zatiaľ čo v druhej (neinformovanej) je to len 33 percent.²³

Hlbší pohľad do výsledkov výskumu signalizuje, že vyššia informovanosť o pôsobení našich vojakov v Afganistane zvyšuje mieru súhlasu s touto misiou. Z tých, ktorí uviedli, že vedia o tom, čo robia naši vojaci v Afganistane viac ako 31 percent súhlasilo so zvýšením ich počtu v tejto misii.

ZÁVER

V tomto príspevku som sa pokúsil priblížiť čitateľom, ktorí „zablúdia“ na stránky tohto časopisu, pomerne bohatú výskumnú agendu, ktorú obhospodarujeme na Ministerstve obrany SR. Agendu, ktorá úzko súvisí s úlohami komunikačnej stratégie tohto rezortu od roku 1999.

V článku je deskripcia výsledkov výskumov verejnej mienky najmä na témy, ktoré pravidelne sledujeme v poslednom období. Ide o témy súvisiace s činnosťou ozbrojených síl, ich kvalitou a téma našej účasti v zahraničných vojenských misiách. Táto téma je veľmi často komunikovaná a poznanie názoru verejnosti na ňu je z hľadiska stratégie komunikácie rezortu obrany s verejnosťou veľmi dôležité.

Z našich výskumov vyplýva, že dospelá populácia Slovenska sa skôr nezaujíma ako zaujíma o problematiku našej obrany, o činnosť ozbrojených síl, ako aj o účasť našich vojakov v zahraničných misiách. Zainteresovaný záujem o tieto témy prejavuje zhruba jedna tretina obyvateľov Slovenska.

V príspevku sme konštatovali, že napriek nevelkému záujmu o problematiku účasti našich vojakov v zahraničných misiách, pomere veľká časť obyvateľov Slovenska vie, kde naši vojaci v zahraničí pôsobia. Z krajín alebo oblastí, ktoré uviedli respondenti ako miesta pôsobenia našich vojakov, je na prvom mieste Afganistan. Tento fakt, svedčí o tom, že táto misia je pomerne dosť medializovaná.

Vyššia medializácia tejto misie sa prejavuje aj v tom, že za posledné dva roky dochádza k väčšiemu záujmu verejnosti o túto, pre našu armádu v súčasnosti kľúčovú, misiu.

²³ Logicky najnižšia podpora našej angažovanosti v Afganistane je v skupine, tých, ktorí sa o nami zisťované otázky nezaujmajú (len 11%).

Výskumy ukazujú pomerene negatívny postoj verejnosti k rozšíreniu angažovanosti sa Slovenska v misii ISAF v Afganistane.

V súčasnosti realizovaná informačná kampaň – zvyšovanie informovanosti verejnosti o tom, čo robia naši vojaci v Afganistane, kampaň o dôležitosti tejto misie v rámci boja s terorizmom a pre mier vo svete. Realizácia tejto kampane bola iniciovaná aj na základe našich výskumov verejnej mienky.